

הקהל. ואז החזן אומר הפסוק שבינתיים ככתוב⁶³ בתורתך ויהי בישרון מלך כו' ואז הקהל אומר עשה לך בציון כו' עד בקרית מלוכה, ואז החזן חוזר ומתחיל והקץ כו' עם הקהל, ואומר ג"כ הפסוקים שבינתיים. והקהל אומר פני מאור כו' עד מלוכה, והחזן חוזר ומתחיל פאר עיר יופי כו' וכן עושה לכל אלו החלוקים. לאחר שסיים החזן הפסוק שבינתיים אז הקהל מתחיל אח"כ וחוזר החזן ומתחיל תצעד בשימון⁶⁴ כו' קדוש יבא בם כו' ריבוי מושיעים כו' שדי הסר און כו' תכון תבל כו' תחליף אלילים כו' ככתוב כו'. אלקינו ואלקי אבותינו כו' עד יום הזכרון. ותוקעין קשר"ק ואומר היום הרת עולם וארשת שפתינו כו' כדאמול. ואתה זוכר כו' עד כחול הים. והקהל אומר אפחד⁶⁵ במעשי עד צאת לזכרון, והחזן חוזר ומתחיל סוגר דלת כו' ואומר עד אחר הפסוק שבינתיים כמו שעשה בסדר הראשון. ואז הקהל מתחיל עשה פלא⁶⁶ לחיים וחוזר החזן ומתחיל עוררת אז בפועל כו' ואומר כמו בראשון, פעלם לפניך כו' צררום בפרך כו' קחת דור מאלף כו' רצה אחריו כו' שוכלו כמעט רגע כו' תמור כסף נמאס כו', תרפק משול כו' ככתוב כו' אלקינו ואלקי אבותינו זכרנו בזכרון כו' עד זוכר הברית. קשר"ק היום הרת ארשת שפתינו. אתה נגלית עד עליהם הופעת, והקהל אומר אנוסה⁶⁷ לעזרה כו' עד עוררני בקול, והחזן חוזר כמו בסדר הראשון ואומר סלה ישימני כו'. והקהל אז מתחילין עליתני⁶⁸ א-ל כו' והחזן על כל אלוקים מאד נעלית כו' פקוד ציפור בית כו' צרופה אלמד כו' קדש חדש כו' ראו נס כו' שובב לי כקדם כו' תהלה תתנו כו' תראם⁶⁹ לבוזי כו' ככתוב כו' אלקינו ואלקי אבותינו תקע בשופר כו' עד ישראל ברחמים. ותוקעין קר"ק. היום הרת ארשת שפתינו, רצה ומודים וכתוב לחיים ברכת כהנים בספר חיים כו' עד לחיים ולשלום, כאמור⁷⁰ כי בי ירבו ימין כו' עד כולכם היום, היום תאמצנו כו' קדיש שלם. סדר התקיעה אחר ב"ה כדאמול אחר הקריאה.

ליל של יום הכפורים. קודם שהחזן אומר כל נדרי יקח ב' הנראין בעיניו ומתירין להתפלל עם העבריינין¹ וכך אומרים בישיבה של מעלה ובישיבה של מטה על דעת המקום ועל דעת הקהל אנו מתירין להתפלל עם העבריינין. ואח"כ אומר ג"פ כל נדרי, ואח"כ אומר ונסלח לכל עדת בני ישראל רק פעם אחת ואחר כך אומר שהחיינו וברכו וכל סדר המעריב עד אחר שמנה עשרה. ואם חל בשבת אומר ויכלו עד מקדש השבת. ואח"כ אומר החזן יעלה² תחנונינו כו' שומע תפלה וכל הפסוקים עד כי על רחמין

63 שם עמ' 241. 64 בנוסח שלפנינו: צעדו במי שעל. 65 גולדשמידט שם עמ' 251. 66 שם עמ' 253. 67 שם עמ' 265. 68 שם עמ' 268. 69 הנוסח שלפנינו, שם עמ' 270 תרעם. 70 לעיל ביום ראשון כתב: וכתוב.

1 ראה בספר מהרי"ל הלכות תפילת ר"ה סי' א', ושם צוינו המקורות למנהג זה. והשווה להלכות תפלת שחר דיום כפור סי' י"א והלכות ליל יו"כ סי' ה' שם. 2 מחזור לימים נוראים (מהדורת גולדשמידט, י-ם תש"ל) יום כפור עמ' 19.

הרבים. ואומר הפתיחה ה' אלקי³ הצבאות יושב הכרובים, ואח"כ כי על רחמיך הרבים
 אנו בטוחים וכל הפסוקים עד על עירך ועל עמך, ואח"כ אומר החזן סלח נא⁴ אשמות
 ופשעי לאומיך והקהל אומר לעזן בניך בל יחרה זעמך וכן כלם, החזן חרוזה אחת
 והקהל אחת. ואח"כ אומר החזן דרכך אלקינו⁵ כו' למענך אלקינו כו', ואז הקהל אומר
 אמנם אשמינו עצמו מספר ואומר חרוזה או ב', ואז מדלגין ומתחילין תעלה ארוכה כו'
 עד עמנו צדקה. והקהל אומר א-ל מלך יושב כו' והחזן מתחיל ויעבור, וסלחת, סלח, כי
 אתה, שובה אמרת לנו⁶ כו' ואז מתחיל החזן תומת⁷ צורים כו' הוא חרוזה אחת והקהל
 ג"כ אחת כמו לעיל. ואומר החזן ואתה קדוש⁸ יושב תהלות ישראל כו' עד חטאנו צורנו
 סלח לנו יוצרנו, והחזן אומר אותך⁹ אדרוש כו' עד לא זונחנו, והקהל אומר הן אליו
 כפים שיטחנו כי בשם קדשו בטחנו, והחזן אומר ג"כ אתריהם, וכן יעשה החרוזות
 החזן אומר עד הן האחרון שבחרוזה והקהל אומרים אותו הן עד סוף החרוזה, וכן
 יעשה לכל החרוזות עד כי לכל העם בשגגה, ואין מפסיקין בפסוקים בין מקור חיים
 ובין חיים חון, וכן אין מפסיקין בין דרך עמדי ובין עמדי עשות. ואומר זכור לנו ברית
 אבות כו' עד אתה תענה ה' אלקינו, אלקי אבותינו¹⁰ אל תעזבנו כו' אלקינו ואלקי
 אבותינו סלח לנו כו' ואז החזן אומר אנחנו עמך ואתה אלקינו והקהל אומרים אנו בניך
 ואתה אבינו וכן כולם עד ושנותיך לא יתמו. ואז החזן אומר אנא תבא לפניך תפלתנו
 כו' ואתה צדיק ואח"כ הרשענו ופשענו כו', אלקינו ואלקי אבותינו מחול לעונותינו
 ביום הכפורים כו' הזדונות והשגגות כו' עד אתה יודע רזי עולם עד מנגד עיניך. אז
 אומר הקהל אתה מביץ¹¹ מעט ג' חרוזות ואז מדלגין ומתחילין שמך מעולם, וחזן אומר
 ג"כ אתריהם. ואח"כ אומר ובכן יהי רצון כו' על חטא שחטאנו כו' עד כל דברי התורה
 הזאת, ואז אומר ואתה רחום מקבל שבים כו' ודוד עבדך כו' מיכה עבדך כו' דניאל
 איש חמודות כו' עזרא הסופר כו' א-ל רחום שמך. וכשחל בשבת אומר מהרי"ל¹² שאין
 לומר בשבת א-ל רחום שמך, ושמעתי מאחרים שאומרים אותו בבוקר כשאר ימים
 כשחל י"כ בשבת. ענינו מי שענה עד ובזמן קריב, אבינו מלכנו כו' וכשחל בשבת אומר
 א"מ למנחה¹³ ובלילה אומר קדיש שלם.

למחר מתחיל החזן המלך היושב כמו בר"ה עד אחר ברכו, ואז אומר החזן בא"י אמ"ה
 הפותח¹⁴ לנו שערי רחמים כו' עד אמר ויהי, ואז אומר סלח לגוי קדוש כו' והקהל
 אחריו, וכן חטאנו צורינו כו'. ואז אומר החזן אז ביום כפור ב' חרוזות והקהל אומר ב'
 ולבסוף מתחיל החזן תחטאינו ונטהר כו' המאיר לארץ. ובשבת אומר הכל יודוך ואח"כ

3 שם עמ' 17. 4 שם עמ' 27. 5 שם עמ' 20. 6 לא עמ' 44. 11 שם עמ' 48. 12 הלכות ליל יו"כ סי'
 מצאתי במחזורים בליל יו"כ. 7 גולדשמידט שם י. 13 כלומר במנחה של ערב יו"כ, וראה ספר
 עמ' 32. 8 שם עמ' 37. 9 שם עמ' 38. 10 שם מהרי"ל הלכות עיו"כ סי' א. 14 גולדשמידט שם